

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1CdoR/16/2024
Identifikačné číslo spisu:	1120209336
Dátum vydania rozhodnutia:	26.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1120209336.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloleté dieťa: F. Č., nar. X. P. XXXX, bytom G.T. A. XX, B., zastúpeného navrhovateľkou, matkou: Q. V., nar. XX. H.B. XXXX, bytom G. A. XX, B., zastúpená splnomocnencom AK ZAHRADNIK & Spol., s. r. o., so sídlom Námestie Mateja Korvína 1, Bratislava, IČO: 36 854 930, a otcom: L. Č., nar. XX. P. XXXX, bytom G. A. XX, B., v konaní maloletý zastúpený kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Vázovova 7/A, Bratislava, o návrhu navrhovateľky proti odporcovi: D.. P. Č., nar. XX. Z. XXXX, bytom V. XX, B., zastúpený advokátkou Mgr. Zuzanou Dohnanskou, so sídlom Bottova 1341/101, Dubnica nad Váhom, v konaní o návrhu navrhovateľky o uloženie zákazu odporcovi priblížiť sa k maloletému dieťaťu, vedenom na Mestskom súde Bratislava II pod sp. zn. Bl-2P/31/2020, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. mája 2024 sp. zn. 11CoP/67/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Súd prvej inštancie uložil D., nar. XX. Z. XXXX, aby sa nepribližoval k maloletému dieťaťu F. nar. X. P. XXXX, na vzdialenosť menšiu ako 200 metrov (výrok I.) a zároveň rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania (výrok II.). Z odôvodnenia rozsudku vyplynulo, že matka maloletého ako zákonná zástupkyňa maloletého F. podala na súd prvej inštancie návrh, ktorým sa domáhala proti odporcovi D. - starému otcovi maloletého F. zo strany otca uloženia povinnosti nepribližovať sa k maloletému dieťaťu na vzdialenosť menšiu ako 200 metrov. Pred podaním predmetného návrhu na súd opatrovník dňa 28. augusta 2019 vykonal s maloletým dieťaťom rozhovor so súhlasom rodičov, bez ich prítomnosti. Pri šetrení pomerov zistil, že rodičia sa o maloleté dieťa príkladne starajú, odporca by mal rešpektovať názor rodičov a snažiť sa o kontakt s dieťaťom nenásilnou formou, zmierlivou a nie násilu. V októbri 2020 bolo vykonané šetrenie v domácnosti maloletého dieťaťa, snažili sa s maloletým porozprávať o starom otcovi. Maloletý však iba uviedol, že ho volá U., viac o ňom hovoriť nechcel, tak to rešpektovali. Dňa 18. decembra 2020 opatrovníka oslovil odporca, požiadal o psychologické poradenstvo, chcel upraviť vzťahy medzi rodičmi maloletého dieťaťa

a ním. Otec maloletého však uviedol, že s odporcom sa stretávať nechce. Opatrovník odporučil návrhu navrhovateľky, teda matky maloletého vyhovieť. Uviedol, že chráni najlepší záujem maloletého, keď mal za preukázané, že odporca nerešpektuje rodičov dieťaťa, ktorí sú zákonnými zástupcami a sú zodpovední za psychické a fyzické zdravie svojho syna. Uznesením zo dňa 29. júna 2020 súd prvej inštancie nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil odporcovi, aby sa nepribližoval k maloletému dieťaťu na vzdialenosť menšiu ako 200 metrov. Navrhovateľka v návrhu ďalej uviedla, že spolu s otcom sú rodičia maloletého F.. Všetci spolu žijú v byte na adrese G. v B.. Do roku 2018 žili spolu v F., kde býval aj odporca s manželkou H., teda starí rodičia maloletého dieťaťa. Spočiatku so starými rodičmi vychádzali dobre. Stará matka mala a má naďalej zdravý vzťah k maloletému dieťaťu ako svojmu vnukovi. Problém mali rodičia s odporcom - starým otcom maloletého, najmä s jeho výchovnými metódami, ktoré sa snažil uplatniť na maloletom. S jeho výchovnými metódami a prístupom k maloletému nesúhlasili. Otec maloletého tieto výchovné metódy i prístup starého otca dôverne pozná zo svojho detstva, keďže odporca rovnaký postoj i metódy aplikoval na otca maloletého ako na svojho syna. Odporca psychicky veľmi zle vplýval na maloletého, mal od neho príliš veľké očakávania, ktoré boli neprimerané jeho veku. Nátlakovou formou vyžadoval od dieťaťa všeobecné vedomosti, napr. o športe, znalosti cudzích jazykov, ktoré neboli primerané veku dieťaťa. Rodičia spočiatku nevedeli o takomto správaní sa odporcu, postupne sa o ňom dozvedeli od samotného maloletého. Nezdravé správanie sa odporcu k dieťaťu rodičom potvrdila aj stará matka dieťaťa, ktorá sa z dôvodu rovnakého nátlakového a násilného správania i voči nej, rozhodla s manželom rozviesť. V čase rozhodovania súdu prvej inštancie bol už odporca rozvedený. Rodičia sa snažili o tejto situácii s odporcom komunikovať, vysvetliť si vzájomný postoj, porozumieť si. Nechceli robiť unáhlené, rýchle a predčasné rozhodnutia. Ich snaha však bola márna. Odporca mal za to, že jeho prístup k vnukovi a metódy, ktoré voči nemu používa, sú správne a vhodné. Od decembra 2016 začali obmedzovať prístup odporcu k maloletému, nešlo o unáhlené rozhodnutia, ale nutné. Chceli sa s odporcom dohodnúť, že môže byť s maloletým dieťaťom v ich prítomnosti. Odporca však v jeho nezdravom správaní k dieťaťu pokračoval aj v prítomnosti rodičov. Maloletý začal odporcu odmietať, kričať, bolo na ňom vidieť, že sa odporcu bojí. Rodičia tak požiadali o odbornú psychologickú pomoc psychologičku F. z ÚPSVáR Bratislava. Stretnutia odporcu s psychologičkou nedopadli dobre, verbálne na ňu útočil, tvrdil o nej, že je zaujatá, neprofesionálna. Rodičia boli nútení rozhodnúť, že sa odporca nebude s maloletým stretávať. Po tomto ich rozhodnutí začal odporca maloletého doslova prenasledovať, pričom toto prenasledovanie stále trvá. Rozhodli sa preto, že celú situáciu musia riešiť právnou cestou. Odporca opakovane a často vyčkával pred domom kde bývajú, pred škôlkou, nespočetne veľakrát rodičom telefonoval, elektronicky ich kontaktoval, zasielal im neúmerne množstvo listov pre maloletého. Čakal častokrát na nich pred ich domom ráno, alebo aj po obede. Dlhotrvajúce takéto správanie odporcu nakoniec vyústilo v skrývanie sa pred ním, parkovali na inom mieste, aby ho nestretli, tajne sa dostávali do vlastného bytu. Tieto situácie, ktoré im spôsobuje odporca, vytvárajú v ich živote a živote dieťaťa neustále napätie, rodina nemá klud a pokoj. V júni 2018 sa preto odsťahovali na Slovensko do Bratislavy. Keď sa presťahovali boli kľudnejší, žili normálny život. Odporca nevedel kde bývajú. Toto pokojné obdobie trvalo iba dva mesiace. Odporca sa dozvedel, kde bývajú a všetko sa začalo odznova. Odporca sedí každý deň v aute pred ich domom, čaká kým pôjde z domu aj s maloletým dieťaťom, alebo sa akože nenápadne prechádza pred ich domom, aby ich stretol. Dňa 12. októbra 2018 odporca nechcel odísť spred ich bytu, boli nútení zavolať políciu. Odporca zistil, kde maloletý chodí do škôlky, takmer každý deň ho čaká pred škôlkou, oslovuje ho. Nosí mu tam hračky, aby ho zaujal. Dňa 15. februára 2019 sa pred škôlkou odohral incident, kedy boli nútení zavolať aj políciu. Odporca obťažuje pani riaditeľku škôlky, pýta sa jej na dieťa, keď idú deti zo škôlky na prechádzku, tak v ich tesnej blízkosti sa pohybuje. Napriek výzvam riaditeľky a učiteľiek v obťažovaní pokračuje. Maloleté dieťa túto situáciu veľmi vníma, hanbí sa za to. Polícia začala voči odporcovi dňa 17. októbra 2019 trestné stíhanie pre prečin nebezpečného prenasledovania. Odporca v rozsiahlych písomných podaniach a vyjadreniach na pojednávaniach uviedol, že má svojho vnuka veľmi rád, chýba mu, chce byť s ním v kontakte, má záujem sa mu venovať. Uviedol, že rodičia sú nedôvodne posadení proti nemu. Vnúčik je rodičmi už roky traumatizovaný, psychicky týraný, odopierali mu proti jeho vôli komunikovať so starým otcom. Odporca je rodičmi tyranizovaný a prenasledovaný. Rodičia ho ohovárajú, poškodzujú jeho dobré meno, bezdôvodne mu bránia, aby si voči vnúčikovi plnil úlohu starého otca. Navrhol vo veci vypočuť ako svedkyňu susedu z F., ktorá videla ako s ním maloletý trávil čas predtým, ako mu začali rodičia odopierať kontakt s dieťaťom, ďalej bývalú riaditeľku MŠ

Kuzmányho 9, Bratislava, B. G., ktorá sa mala vyjadriť k tomu, že sa pozdravil cez plot s dieťaťom, keď sa prišiel pozrieť občas spoza plotu na aktivity vnuka, tiež navrhol vypočuť F., ktorá ako opatrovník realizovala rozhovor s maloletým v auguste 2019. Na pojednávaní dňa 2. júla 2021 súd nepripustil vyššie uvedené návrhy na doplnenie dokazovania z dôvodu, že ich prípadné zrealizovanie by vo veci neprinieslo žiadne nové tvrdenia, ich realizácia by bola neefektívna, nevhodná. Súd na základe vykonaného dokazovania zistil skutkový stav veci nasledovne: rodičia maloletého dieťaťa sú partneri, z partnerského vzťahu sa im 2. júla 2014 narodil maloletý F.. Do júna 2018 žili spolu v F., od tejto doby žijú spolu na Slovensku v Bratislave. Odporca žije fakticky v F., poštu si však žiadal doručovať na Slovensko. V čase rozhodnutia súdu je so svojou manželkou H. G. rozvedený. Okresný súd Bratislava II rozsudkom zo dňa 25. októbra 2018, č.k. 11P/95/2018 zamietol návrh odporcu na úpravu styku s maloletým F.. Na Okresnom súde Bratislava I sa vedie na návrh odporcu konanie pod sp.zn. 3P/1/2020, v ktorom sa odporca opätovne rovnako ako v pôvodnom konaní pod sp.zn. 11P/95/2018 domáha úpravy jeho styku s maloletým dieťaťom. Vec nie je právoplatne skončená. Z potvrdenia o spolupráci zo dňa 24. septembra 2018 súd zistil u psychologičky C., že vo veci kontakte starého otca s maloletým dieťaťom prebehli od 4. júla 2017 do 1. marca 2018 štyri stretnutia, z toho jedno bolo spoločné otec maloletého a starý otec, tri stretnutia boli realizované iba so starým otcom. Psychologička v písomnom potvrdení uviedla, že v priebehu konzultácií sa nepodarilo u starého otca zmeniť jeho postoj voči rešpektovaniu rodičov maloletého dieťaťa. Z listu riaditeľky materskej školy Bratislava F. zo dňa 12. septembra 2019 adresovanom rodičom maloletého vyplýva, že správanie odporcu podľa riaditeľky hraničí s obťažovaním. Odporca často telefonoval do škôlky, domáhal sa osobného stretnutia, postával pri plote, snažil sa vzhliadnuť maloletého, parkoval pred škôlkou, chcel získať informácie o dieťati a to i napriek tomu, že vedel od riaditeľky, že rodičia si nepriali, aby škôlka o maloletom starému otcovi poskytovala akékoľvek informácie. Z potvrdenia Okresného riaditeľstva PZ Bratislava I zo dňa 18. februára 2020 vyplýva, že v uvedený deň bolo odporcovi na základe trestného oznámenia podaného otcom maloletého vznesené obvinenie v trestnej veci prečinu nebezpečného prenasledovania. Vo veci sa naďalej koná. Právne súd prvej inštancie vec posúdil podľa ustanovenia čl. 19 ods. 2 Ústavy SR, čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv, čl. 16 ods. 1, 2 Dohovoru o právach dieťaťa a čl. 41 Ústavy SR. Počas celého konania sa súd a opatrovník snažili rodičov a odporcu viesť k zmierlivému riešeniu veci, súd i opatrovník až edukatívne vysvetľoval odporcovi, že v rodinnom systéme pôvodnej rodiny, ktorý tvoria iba rodičia a maloleté dieťa, je primárnym vzťahom maloletého dieťaťa vzťah k rodičom. Až následne môže mať maloleté dieťa vzťah k starému otcovi zo strany otca. Je potom potrebné, aby starý otec rešpektoval svoju rolu starého otca, súd z reakcie odporcu ustálil, že má k vnukovi postoj, ktorý nie je zdravý pre vzťah starý otec a vnuk. Odporca sa zjavne a nevedome a nie v zlom sám postavil do role otca dieťaťa, ktoré chce viesť, vychovávať, akoby to bolo jeho maloleté dieťa. Starý otec zjavne takéto správanie realizuje voči dieťaťu v dobrom a preto nechápe nesúhlas rodičov. Nechápe, že rodičia takéto správanie starého otca považujú už za obťažovanie. Odporca nateraz nie je schopný ani ochotný pochopiť, že nie je otcom dieťaťa, že je jeho starým otcom, ktorý môže svojho vnuka milovať, ale musí najmä rešpektovať rodičov a ich názory týkajúce sa výchovy a starostlivosti o dieťa. Problém v danej veci podľa názoru súdu je v tom, že odporca svoje správanie voči dieťaťu nepovažuje za neprimerané, už mu ubližujúce, ale naopak ho považuje za prejav jeho lásky k dieťaťu, prejav záujmu o dieťa. Vzťahy medzi rodičmi a odporcom sú veľmi napäté, komplikované. Rodičia už po rokoch snaženia hľadať zmierlivé riešenie nie sú ochotní vec riešiť inak ako súdne. Súd má za to, že rodičia maloletého dieťaťa dostatočne preukázali, že odporca i napriek zjavnému nesúhlasu rodičov opakovane a dlhodobejšie neprimeraným spôsobom až sofistikovane nátlakovým vyhľadával maloletého, či už v materskej škole alebo pred bytom, alebo bytovým domom. Opakovane a dlhodobejšie sa zdržiaval v blízkosti bydliska maloletého dieťaťa i v blízkosti materskej školy. Odporca takýmto spôsobom správania, ktorý považuje za lásku k dieťaťu, ohrozuje psychické zdravie maloletého a harmóniu v celej pôvodnej rodine dieťaťa. Rodičia využili všetky mimosúdne možnosti riešenia, avšak bezúspešne. Keďže je zrejmé, vychádzajúc z doterajšieho dlhoročného správania sa odporcu, že od tohto neprimeraného správania voči maloletému dieťaťu sám dobrovoľne neupustí a takýmto nezdravým správaním odporca neprimerane zasahuje do duševnej integrity dieťaťa, naopak ďalším novým návrhom sa na súde domáha úpravy jeho styku s dieťaťom, je uloženie zákazu priblíženia sa odporcu k maloletému nevyhnutné pre ochranu psychického zdravia dieťaťa, ako aj ochranu jeho práva na harmonický rodinný život. Preto súd návrhu vyhovel a odporcovi uložil, aby sa nepribližoval k maloletému Marcusovi na vzdialenosť menšiu ako 200 metrov.

O trovách konania rozhodol podľa § 52 CMP.

2. Na základe odvolania odporcu Krajský súd v Trnave (ďalej aj ako „odvolací súd“) napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (I.), výrokom II. návrh odporcu na prerušenie konania zamietol, III. o náhrade trov konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

3. Odvolací súd uviedol, že predmetom konania vedeného na súde prvej inštancie pod sp.zn. 2P/31/2020 je uloženie odporcovi - starému otcovi D., aby sa nepribližoval k maloletému dieťaťu F., nar. X. júla XXXX, na vzdialenosť menšiu ako 200 metrov. Predmetom odvolacieho konania bolo posúdenie správnosti postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým návrhu navrhovateľky/matky maloletého Marcusa v plnom rozsahu vyhovel.

4. Odvolací súd v plnom rozsahu prebral súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, na základe ktorého dospel k správnym skutkovým záverom, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie návrhom uplatneného nároku. Odvolací súd v celom rozsahu zdieľal aj právne závery súdu prvej inštancie vo veci, ktorý na vec aplikoval správne hmotnoprávne ustanovenia, tieto v súvislosti s danou vecou i správne vyložil, preto sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia s poukazom na ust. § 387 ods. 2 CSP. Odvolací súd konštatoval správnosť jeho dôvodov a odkázal na písomné vyhotovenie rozsudku. Odvolací súd ani s prihliadnutím na uplatnené odvolacie argumenty odvolateľa nenachádzal dôvod, pre ktorý by sa mal od záverov súdu prvej inštancie odchýliť a nemohol preto dať za pravdu odvolateľovi. K odvolacím námietkam odvolací súd dodal iba nasledovné:

5. Pri rozhodovaní vo veciach starostlivosti o maloleté deti potreba zabezpečenia ochrany maloletého dieťaťa vyplýva z ustanovení zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine, sleduje sa najmä záujem maloletého dieťaťa, ktorý bol ako zásada zakotvená prijatím zákona č. 175/2015 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o rodine. V zmysle uvedenej zásady je záujem maloletého dieťaťa prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa okrem iného zohľadňuje úroveň starostlivosti o dieťa, bezpečnosť dieťaťa, ako aj bezpečnosť a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava, ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa, ohrozenie vývinu dieťaťa a pod.

6. Odvolací súd zistil, že maloletý F. je dieťaťom rodičov, ktorý nie sú manželia, žijú však spolu a s maloletým v jednej domácnosti, tvoria harmonickú rodinu, o maloletého sa riadne starajú, v ich starostlivosti neboli zistené žiadne nedostatky. Rodičia majú právo rozhodovať o výchove svojho dieťaťa a teda aj o tom, kto sa bude na tejto výchove podieľať. Rodičia mali výhrady voči spôsobu výchovy ich syna odporcom v čase, ktorý trávil s maloletým. Odporca nebol ochotný svoj postoj zmeniť. Vzťahy medzi rodičmi a odporcom sú narušené. Odporca po tom, ako sa rodičia rozhodli obmedziť kontakt svojho syna s ním začal maloletého aj rodičov prenasledovať, pravidelne vyhľadával maloletého v škôlke, vyčkával pred škôlkou i bydliskom rodičov, ktorí takéto správanie považovali za obťažujúce a stresujúce. Odporca toto svoje správanie nepoprel, má však za to, že je v poriadku a na prospech maloletého, ktorého má rád a chce byť súčasťou jeho života a maloletý sa jeho prítomnosti teší. Odporca nerešpektuje rolu rodičov, ktorí sú zodpovední za výchovu a zdravý psychický i fyzický vývin svojho dieťaťa. Proti odporcovi je vedené aj trestné konanie pre podozrenie zo spáchania trestného činu nebezpečného prenasledovania na Mestskom súde Bratislava I, sp.zn. 6T/15/2022, ktoré však nie je doposiaľ právoplatne skončené. Súdom prvej inštancie bol odporcovi v konaní sp. zn. 3P/1/2020 rozsudkom zo dňa 8. septembra 2021 zamietnutý návrh na úpravu styku s malol. F.. Uvedený rozsudok bol rozsudkom odvolacieho súdu zo dňa 27. marca 2024, sp.zn. 12CoP/16/2023 potvrdený ako vecne správny. Odporca v odvolaní tvrdí, že napadnutý rozsudok je nesprávny a zbytočný, nakoľko sa s maloletým vnukom nestretol od 4. septembra 2019. S maloletým sa však nestretol nie preto, že by rešpektoval vôľu rodičov a snažil sa zmeniť svoje postoje ale preto, že uznesením súdu prvej inštancie zo dňa 29. júna 2020, č.k. 2P/31/2020-106 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 2. decembra 2020, č.k. 20CoP/202/2020-629 bolo nariadené neodkladné opatrenie, ktorým mu bolo zakázané priblížiť sa k maloletému na vzdialenosť menšiu ako 200 metrov. Odvolací súd mal za to, že

správanie odporcu opísané v napadnutom rozhodnutí a jeho vyhodnotenie súdom prvej inštancie ako obťažujúce, stresujúce, narušajúce obvyklý spôsob života rodiny maloletého je správne a jednoznačne nie je v záujme maloletého. Správne tak súd prvej inštancie zakázal odporcovi priblížiť sa k maloletému. Z dokazovania totiž vyplynulo, že odporca svoje správanie voči maloletému pri spoločne trávených chvíľach považuje za správne, za v záujme a prospech maloletého a to aj napriek nesúhlasu rodičov a bránenie mu v stretávaní sa s maloletým považuje za šikanovanie jeho osoby i maloletého, s čím sa odvolací súd nemôže stotožniť.

7. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods.1 CSP za použitia ustanovenia § 52 CMP.

8. Pokiaľ sa týka návrhu odporcu na prerušenie konania do právoplatného skončenia trestného konania vedeného na MS Bratislava I, sp.zn. 6T/15/2022 odvolací súd mal za to, že nie sú splnené podmienky na prerušenie konania v zmysle § 164 CSP. Výsledok trestného konania nemá význam pre dané konanie, keď v tomto konaní sa posudzuje záujem maloletého dieťaťa a správanie starého otca bez ohľadu na to, či spĺňa alebo nespĺňa podstatu trestného činu a nie je v záujme maloletého. Odvolací súd preto návrh na prerušenie konania zamietol.

9. Proti predmetnému rozsudku podal dovolanie odporca a to z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP. Odporca považuje rozhodnutie súdov prvej a druhej inštancie bez vypočutia maloletého, bez zistenia jeho záujmu za príliš formalistické. Súd prvej inštancie nevykonával výsluch svedkyň, nevykonával ani výsluch maloletého, čím bolo porušené právo maloletého na osobitnú ochranu podľa článku 6 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. V tomto smere poukázal aj na článok 5 Zákona o rodine a na ust. § 43 ods. 1 zákona o rodine, kde je výslovne špecifikované právo dieťaťa vyjadriť svoj názor vo všetkých jeho veciach, ktoré sa ho týkajú. Zdôraznil, že názor dieťaťa má byť zisťovaný priamo sudcom, v tomto smere poukázal aj na nález Ústavného súdu Českej republiky I ÚS 3304/2013 zo dňa 19. januára 2014. Namietal, že kolízny opatrovník nevykonával zisťovanie názoru maloletého na starého otca a ak aj vykonal tak šetrenie dňa 1. októbra 2020 v domácnosti maloletého považoval za nedostatočné.

9.1. V čase vydania prvostupňového rozhodnutia mal maloletý 7 rokov a teda išlo o dieťa v takom veku, ktoré vie vyjadriť ohľadom starého otca svoj názor. Súdy nezohľadnili, že dlhodobé prerušenie styku starého otca s vnukom nariadením zákazu priblíženia sa môže mať negatívny dopad na duševný stav dieťaťa. Takéto rozhodnutie nie je v najlepšom záujme dieťaťa. Vzhľadom na uvedené navrhol rozsudok Krajského súdu v Trnave ako aj súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

10. Kolízny opatrovník sa k dovolaniu písomne vyjadril, pričom sa stotožnil s rozsudkom odvolacieho súdu.

11. K dovolaniu sa písomne vyjadrili aj rodičia maloletého. Podľa nich dovolanie neodôvodňuje zrušenie napadnutého rozhodnutia. Poukázali na to, že pokiaľ navrhovateľ trval na vykonaní navrhnutých dôkazov, uvedené by neprinesli v danej veci žiadne nové skutočnosti. Poukázali aj na to, že bol právoplatne zamietnutý aj návrh odporcu na úpravu styku s maloletým dieťaťom. Podľa nich mal súd prostredníctvom iných vykonaných dôkazov preukázanú dôvodnosť návrhu na zákaz priblíženia sa dovolateľa k maloletému dieťaťu. Rodičia maloletého uviedli, že v konaní bol zisťovaný názor maloletého dieťaťa a to šetrením zo dňa 1. októbra 2020. Vzhľadom na uvedené žiadali, aby bolo dovolanie zamietnuté.

12. K vyjadreniu rodičov podal stanovisko odporca. Zotrval na dôvodoch podaného dovolania, podľa jeho názoru súdy konali tendenčne v neprospech maloletého dieťaťa, v neprospech rodiny a neskúmali skutkový stav z hľadiska záujmu maloletého.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania

(§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Odôvodnenie rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledujúcich bodoch.

13.1. Od 1. júla 2016 sa konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých riadia ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku (zákona č. 161/2015 Z.z., ďalej len „CMP“). Ustanovenie § 76 CMP vymedzuje prípady, v ktorých (v osobnosti tohto zákona) dovolanie prípustné nie je; neupravuje teda, kedy (v osobnosti tohto zákona) je dovolanie prípustné. Vzhľadom na to, že v danom prípade nejde o vec, na ktorú by sa vzťahovalo ustanovenie § 76 CMP, bolo potrebné aplikovať § 2 CMP, v zmysle ktorého ods. 1 sa na konania podľa tohto zákona používajú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Prípustnosť dovolania starého otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

13.2. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012).

13.3. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domáť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

13.4. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/348/2013, 3Cdo/319/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch.

13.5. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

13.6. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmatečnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

13.7. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

14. Dovolateľ v podanom dovolaní uplatnil dovolacie dôvody podľa 420 písm. f) CSP.

14.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní doslo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

14.2. Dovolateľ uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že doslo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14.3. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

14.4. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

14.5. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

15. Predmetom konania vedeného na súdoch nižších inštancií bol návrh navrhovateľky (matky maloletého dieťaťa) na uloženie odporcovi - starému otcovi (maloletého dieťaťa) D., aby sa nepribližoval k maloletému dieťaťu F., nar. X. P. XXXX, na vzdialenosť menšiu ako 200 metrov, pričom súd prvej inštancie návrhu vyhovel a odvolací súd predmetné rozhodnutie potvrdil. Krajský súd sa stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie s odkazom na § 387 ods. 2 CSP, podľa ktorého ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

15.1. V bode 8. odvolací súd konštatoval, že odvolací súd v plnom rozsahu preberá súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, na základe ktorého dospel k správnym skutkovým záverom, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie návrhom uplatneného nároku. Odvolací súd v celom rozsahu zdieľal aj právne závery súdu prvej inštancie vo veci, ktorý na vec aplikoval správne hmotnoprávne ustanovenia, tieto v súvislosti s danou vecou i správne vyložil, preto sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 CSP. Odvolací súd konštatoval správnosť jeho dôvodov a odkázal na písomné vyhotovenie rozsudku. Odvolací súd ani s prihliadnutím na uplatnené odvolacie argumenty odvolateľa nenachádzal dôvod, pre ktorý by sa mal od záverov súdu prvej inštancie odchýliť a nemohol preto dať za pravdu odvolateľovi.

15.2. Dovolateľ v rámci dovolania podľa § 420 písm. f) CSP namietal nevykonanie výsluchu uvedených svedkýň a nevykonanie výsluchu maloletého Marcusa. Nevykonanie výsluchu maloletého F. opieral aj o rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 454/2011 a tiež Ústavného súdu ČR I. ÚS 3304/2013.

15.3. Pokiaľ dovolateľ namieta nevykonanie ním navrhovaného dôkazu, výsluchu uvedených svedkýň,

možno v tejto súvislosti pripomenúť, že aj keď má strana sporu (účastník konania) procesné oprávnenie navrhovať dôkazy, súd nemusí vykonať každý ňou navrhnutý dôkaz. Súd však v rozhodnutí musí vysvetliť, prečo ho nevykonáva. Súd môže nevyhovieť návrhu strany na vykonanie dokazovania len z dôvodu, že navrhnutý dôkaz po a) sa týka skutočnosti, ktorá je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania, b) nie je spôsobilý overiť alebo vyvrátiť tvrdenú skutočnosť a po c) je vzhľadom na nepochybné výsledky dokazovania vykonaného inými dôkazmi nadbytočný. Pokiaľ tieto dôvody nie sú dané, súd nevyhovením návrhu na vykonanie dokazovania koná spôsobom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, 7Cdo/205/2019).

15.4. Z obsahu spisu bolo zistené, že už súd prvej inštancie v bode 9. odôvodnenia uviedol, prečo nevykonával výsluch navrhnutých svedkýň zo strany odporcu a to z dôvodu, že by v konaní aj ich prípadné zrealizovanie vo veci neprinieslo žiadne nové tvrdenia, takže ich realizácia by bola neefektívna a ne hospodárna v súvislosti s prejednávanou vecou.

15.5. Dovolací súd poukazuje na to, že dovolateľ v konaní tvrdí, že uvedenými dôkazmi chcel preukazovať skutočný vzťah s maloletým F., avšak je potrebné si uvedomiť, čo bolo predmetom samotného konania - návrh navrhovateľky (matky maloletého) o uloženie povinnosti zákazu priblížiť sa starému otcovi k maloletému dieťaťu a napokon aké závažné skutočnosti boli preukázané a zistené z iných dôkazov vykonaných pred súdom prvej inštancie, ktoré vyústili napokon do uvedeného rozhodnutia, v dôsledku správania sa odporcu :.... „Odporca po tom, ako sa rodičia rozhodli obmedziť kontakt svojho syna s ním začal maloletého aj rodičov prenasledovať, pravidelne vyhľadával maloletého v škôlke, vyčkával pred škôlkou i bydliskom rodičov, ktorí takéto správanie považovali za obťažujúce a stresujúce. Odporca toto svoje správanie nepoprel, má však za to, že je v poriadku a na prospech maloletého...“ (pozri bod 10. rozsudku odvolacieho súdu). Podstatné je, čo súdy v prejednáwanej veci zistili s opisom v bode 10. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu (samozrejme v spojitosti s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie - bod 31.). „Súd mal za to z vykonaného dokazovania a ustálenia celej komplikovanej rodinnej situácie, že rodičia maloletého dieťaťa dostatočne preukázali, že odporca i napriek zjavnému nesúhlasu rodičov, opakovane a dlhodobejšie neprimeraným spôsobom vyhľadával maloletého (či už v materskej škole alebo pred bytom alebo bytovým domom), opakovane a dlhodobejšie sa zdržiaval v blízkosti bydliska maloletého dieťaťa, materskej školy. Odporca takýmto neprimeraným spôsobom správania sa, ktorý považuje za lásku k maloletému dieťaťu ohrozuje psychické zdravie maloletého dieťaťa a harmóniu v celej pôvodnej rodine maloletého dieťaťa a takýmto nezdravým správaním zasahuje do duševnej integrity maloletého dieťaťa, pričom uloženie zákazu priblíženia sa k maloletému bolo nevyhnutné na ochranu psychického zdravia maloletého dieťaťa ako aj na ochranu jeho práva na harmonický rodinný život.“ Dovolací súd konštatuje, že nikto v konaní nespochybňoval fakt, že ako starý otec má vzťah k svojmu vnukovi, že ho má rád, preto súdy logicky vyhodnotili tieto dôkazy ako nadbytočné vzhľadom na charakter konania v predmetnej veci.

15.6. V posudzovanom prípade súdy nižších stupňov uvedenú požiadavku (pozri bod 15.3.) splnili. Súd prvej inštancie (bod 9. rozhodnutia) zrozumiteľným spôsobom vysvetlil, prečo ďalšie návrhy na vykonanie ďalšieho dokazovania zamietol, a to z dôvodu nadbytočnosti a ne hospodárnosti, ktoré prevzal aj súd odvolací s poukazom na rozhodovanie pri aplikácii § 387 ods. 2 CSP. Preto v tejto dovolacej námietke nemožno vzhliadať vadu zakladajúcu dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

16. Dovolací súd pri posúdení prípustnosti dovolania starého otca prioritne vychádzal zo skutočnosti, že ide o konanie vo veci starostlivosti súdu o maloletého. Podľa čl. 4 veta prvá a druhá CMP súd aplikuje a interpretuje právo rovnako vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania. Ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho najlepšom záujme a ak je to vhodné, informuje dieťa o všetkých podstatných otázkach týkajúcich sa priebehu konania a veci samej.

16.1. Aj v Zákone o rodine sa od 1. januára 2016 (pozri zákon č. 175/2015 Z.z.) rozšírili základné zásady rodinného práva a okrem iného ustanovili kritériá najlepšieho záujmu dieťaťa, ktorý je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Napriek tomu, že čl. 5 Zákona o rodine príkladne uvádza kritériá, ktoré sa zohľadňujú pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa a že na záujem dieťaťa odkazuje niekoľko ustanovení normatívnej časti Zákona o rodine (napr. § 23, § 24, § 44, § 54, § 59), ako i ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, nový zákon č. 176/2015 Z.z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.), tento pojem nebol doposiaľ definovaný a

neboli stanovené ani jeho určujúce kritériá. Najlepší záujem dieťaťa je však zároveň pojmom pružným a adaptabilným. Treba ho prispôbiť a definovať podľa konkrétnej situácie dotknutého dieťaťa alebo detí, zohľadniť pritom ich osobný kontext, situáciu a potreby. Pri jednotlivých rozhodnutiach je potrebné posúdiť najlepší záujem dieťaťa a určiť ho vo svetle špecifických okolností situácie konkrétneho dieťaťa.

16.2. Podľa dovolacieho súdu je namieste poukázať aj na to, že čl. 3 odsek 1 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej aj „Dohovor“) zaručuje dieťaťu právo na posúdenie jeho najlepších záujmov a ich prvoradé zohľadnenie pri akýchkoľvek krokoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú, tak vo verejnej, ako aj v súkromnej sfére. Toto právo vyjadruje jednu zo základných hodnôt Dohovoru. Výbor pre práva dieťaťa (ďalej len „Výbor“) označil článok 3 ods. 1 za jednu zo štyroch základných zásad Dohovoru pre interpretáciu vykonávania všetkých práv dieťaťa a aplikuje ju ako dynamickú koncepciu, ktorá si vyžaduje posúdenie primerané konkrétnemu kontextu.

16.3. Dovolateľ pri porušení práva na spravodlivý proces namietal, že súdy pochybili, keď maloletého F. nevypočuli.

16.4. Podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

16.5. Podľa čl. 5 ZoR, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a/ úroveň starostlivosti o dieťa,
- b/ bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c/ ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d/ okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e/ ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f/ podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
- g/ názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- h/ podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
- i/ využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

16.6. V zmysle vyššie citovaných ustanovení právnych predpisov sa dieťaťu poskytuje možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Niet sporu o tom, že maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie ich najlepšieho záujmu (viď uznesenie najvyššieho súdu z 22. júna 2016, sp. zn. 5Cdo/492/2015). Treba ale zdôrazniť, že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutia iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok ESĽP vo veci C. proti Fínsku zo dňa 9. mája 2006 č. 18249/02, body 57. - 59.). Súčasne môže nastať aj situácia, kedy súd po starostlivom zvážení okolností konkrétneho prípadu dospeje k záveru, že osobné vypočutie dieťaťa nie je vhodné a nepôjde o porušenie Dohovoru (rozsudok veľkého senátu vo veci Sahin proti Nemecku ESĽP z 8. júla 2003 č. 30943/96, § 74 - 77).

16.7. Súd musí vždy s ohľadom na okolnosti prípadu dbať predovšetkým na to, aby jeho postupom pri zisťovaní názoru dieťaťa nedošlo k zbytočnému stretu a psychickej záťaži dieťaťa, osobitne to platí u detí predškolského veku. Pre úplnosť najvyšší súd uvádza, že vzhľadom na to, že ide o mimosporové konanie, účelnosť vykonávaného dokazovania je potrebné posudzovať s ohľadom na záujem maloletých, ktorý sa sleduje mimosporovým konaním a na potrebu rýchleho a spravodlivého rozhodnutia. Ne/vykonanie výsluchu maloletého je vecou rozhodnutia odvolacieho súdu.

16.8. Posúdiť najlepší záujem dieťaťa v každom jednotlivom prípade je primárne úlohou vnútroštátnych orgánov, ktoré majú výhodu priameho kontaktu s dotknutými osobami. Preto majú určitú mieru voľnej úvahy, avšak Európsky súd pre ľudské práva preskúmava podľa dohovoru rozhodnutia, ktoré tieto

orgány prijali pri výkone svojej právomoci. Článok 8 obsahuje aj procesné záväzky a vnútroštátny rozhodovací proces musí byť spravodlivý a umožniť všetkým zúčastneným sa k veci plne vyjadriť. Súdby musia dôkladne preskúmať celú rodinnú situáciu (faktory skutkové, citové, psychologické, materiálne, či zdravotné) a urobiť vyvážené a rozumné posúdenie dotknutých záujmov a pritom mať neustále na pamäti nájdenie najlepšieho riešenia pre maloleté dieťa. V právnej teórii neexistuje definícia najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa pre rozmanitosť života, prax ale ukazuje množstvo dôvodov, ktoré treba súdmi vyhodnotiť, aby bolo správne rozhodnuté v konečnom dôsledku o tom, čo je v najlepšom záujme dieťaťa.

16.9. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku, ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „najlepšom záujme“. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) zákona o rodine. Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na in concreto okolnosti.

17. Dovolací súd poukazuje na to, že súd prvej inštancie v bode 9. svojho rozhodnutia podrobne vysvetľuje, prečo nepristúpil k vypočutiu maloletého, zdôrazňujúc, že kolízny opatrovník sa pokúsil v októbri 2020 v domácom prostredí zistiť názor maloletého, pričom jeho názor sa zistiť nepodarilo, pretože maloleté dieťa s opatrovníkom o starom otcovi sa nechcelo rozprávať. Odvolací súd prevzal uvedené závery bez potreby vykonania ďalšieho dokazovania. S vypočutím nesúhlasili ani rodičia maloletého a opatrovník. Považoval za postačujúce, že opatrovník, na požiadanie súdu sa snažil zistiť názor maloletého dieťaťa, avšak jeho názor sa nepodarilo zistiť, pretože maloleté dieťa s opatrovníkom o starom otcovi sa nechcelo rozprávať. Nakoniec dôvodil, že nebude realizovať výsluch maloletého dieťaťa či už priamo na súde alebo v jeho domácom prostredí, ani prostredníctvom znaleckého dokazovania, z dôvodu, že akékoľvek ďalšie zisťovanie názoru maloletého dieťaťa by za danej situácie v rodine bolo pre maloleté dieťa stresujúce, o to viac, že maloleté dieťa nemá vedomosť o žiadnom súdnom konaní.

17.1. Odvolací súd nadväzuje na to v bode 9. odôvodnenia upriamil pozornosť na potrebu zabezpečenia ochrany maloletého dieťaťa, pričom by sa mala zohľadniť úroveň starostlivosti o dieťa, bezpečnosť dieťaťa, ako aj bezpečnosť a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava, ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa, ohrozenie vývinu dieťaťa a pod. V bode 10. zopakoval všetky zistenia v súvislosti so správaním sa odporcu, pričom správanie odporcu vyhodnoteného súdom prvej inštancie ako obťažujúce, stresujúce, narúšajúce obvyklý spôsob života rodiny maloletého vyhodnotil odvolací súd za správne a jednoznačne nie v záujme maloletého.

17.2. V tejto súvislosti je potrebné tiež uviesť, že dovolací súd nie je súdom skutkovým, teda nemôže vecne prehodnocovať vyhodnotenie dôkazov súdmi nižšej inštancie a prijímať odlišné skutkové závery. Môže len na základe dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP preskúmať, či sa súdy nižšej inštancie nedopustili takého nesprávneho procesného postupu, ktorým by znemožnili strane, aby uskutočňovala svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Arbitrážnosť, nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia, ako aj vyhodnotenie dôkazov spôsobom, ktorý je v zjavnom rozpore so zásadami ustanovenými v § 191 CSP alebo ktorý odporuje základným princípom logiky, môžu za určitých okolností predstavovať takýto nesprávny procesný postup, vedúci až k porušeniu práva na spravodlivý proces, ale k takýmto vadám podľa názoru dovolacieho súdu vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti nedošlo.

17.3. Pokiaľ ide o argumentáciu sťažovateľa judikatúrou Ústavného súdu Českej republiky resp. ústavného súdu - dovolací súd poukazuje, že okolnosti vecí, na ktoré odkazuje dovolateľ, boli odlišné od skutkových okolností v tejto veci. Vo veci sp. zn. I. ÚS 3304/13 išlo o rozhodovanie o neúčinnosti darovacej zmluvy a týkala sa maloletých vo veku 16 a 9 rokov. Ústavný súd SR v náleze sp. zn. III. ÚS 454/2011 vyslovil porušenie špecifikovaných práv maloletej podľa ústavy, dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa z dôvodu, že konajúce súdy nezisťovali názor maloletej (ktorá v čase rozhodovania

dovolacieho súdu mala dva roky, pozn.) prostredníctvom príslušného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí - výsluchom na pojednávaní v konaní o návrat maloletej do krajiny obvyklého pobytu. Pokiaľ tiež dovolateľ v stanovisku k vyjadreniu rodičov poukázal aj na to, že porušenie práva maloletého dieťaťa byť v konaní vypočuté, konštatoval v liste zo dňa 8. októbra 2019 aj verejný ochranca práv, je nutné poznamenať, že tento list nesúvisel s prebiehajúcim konaním vo veci tejto, ktoré začalo na súde prvej inštancie dňa 21. novembra 2019.

17.4. Dovolací súd tiež poznamenáva, že otázka vhodnosti, resp. nevhodnosti vypočutia maloletého dieťaťa v súdnom konaní je naviazaná na proces dokazovania a preukazovania skutkového stavu. Posúdenie tejto otázky spočíva v každom jednotlivom prípade na posúdení individuálnych, konkrétnych a v iných prípadoch sa spravidla už nevyskytujúcich skutkových okolnostiach, ktoré sú svojou povahou jedinečné a neopakovateľné. Spoločným znakom konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých je, že v nich ide predovšetkým o záujem maloletých detí v zmysle čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Výsledkom týchto konaní by teda nemalo byť vyriešenie sporu medzi účastníkmi konania, ale zabezpečenie takého výsledku konania, ktorý zodpovedá najlepšiemu záujmu maloletého. Tiež pripomína, že základným právom dieťaťa je žiť v bezpečnom a harmonickom prostredí a byť v starostlivosti svojich rodičov, ktorých zodpovednosť, práva a povinnosti je súd povinný rešpektovať. Maloleté dieťa má právo na zachovanie rodinných väzkov a nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do svojho súkromného života, do života svojej rodiny, či domova. Rodičia majú prvotnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa a základným zmyslom ich starostlivosti musí byť pritom záujem dieťaťa; rodičia majú právo usmerňovať dieťa pri výchove a súd je povinný toto ich právo (a zároveň povinnosť) uznávať a rešpektovať (z Dohovoru o právach dieťaťa: čl. 3, 5, 8, 14, 16, 18 a 29). Z tohto pohľadu súdy aj posudzovali predmetný návrh rodičov, keď v danej veci uvedeným spôsobom podľa súdov mala byť zabezpečená ochrana maloletého dieťaťa z dôvodov vyššie uvádzaných a k tomu smerovalo aj vykonané dokazovanie, ktoré bolo považované za dostačujúce vzhľadom na uvádzané zistenia.

17.5. Sumarizujúc vyššie uvedené dovolací súd v okolnostiach preskúmvanej veci nezistil ústavnoprávne deficit v rámci zisťovania skutočného stavu veci, súdy nižších inštancií postupovali v súlade so základnými princípmi civilného mimosporového konania, najmä zásadou voľného hodnotenia dôkazov a tvrdení v súlade s princípmi, na ktorých spočíva CMP (čl. 10 CMP) a princípmi všeobecnej spravodlivosti. Z tohto hľadiska preto nemožno postupu súdov nižších inštancií nič vytknúť a námietky starého otca maloletého preto dovolací súd považoval z hľadiska prípustnosti a dôvodnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP za neopodstatnené. Súdy v predmetnej veci (bod 9. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu) zdôraznili predovšetkým potrebu zabezpečenia ochrany maloletého dieťaťa s poukazom na zistený skutkový stav v uvedenej veci.

17.6. Dovolací súd tiež zdôrazňuje, že vzhľadom k tomu, že dovolateľ napadol rozsudok odvolacieho súdu z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP, ktorými dôvodmi je v zmysle § 440 CSP viazaný, k právnej stránke veci sa dovolací súd nemohol vyjadrovať.

17.7. Na okraj veci však dovolací súd uvádza (keďže v predmetnej veci súdy vychádzali z čl. 16 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa) a poukazuje na rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 596/2014 k aplikácii Dohovoru o právach dieťaťa a z neho vyberá: „Dohovor o právach dieťaťa (vyhlásený v Zbierke zákonov pod č. 104/1991 Zb.) patrí medzi prvé medzinárodné zmluvy určené na ochranu práv a slobôd detí. Vyjadruje všeobecnú snahu o uznaní, ochrane a posilnení práv najzraniteľnejšej skupiny ľudí - detí (k tomu bližšie porov. Todres, J. - Wojcik, Mark E. - Revaz, Cris R. The U.N. Convention on the Rights of the Child. An Analysis of Treaty Provisions and Implications of U.S. Ratification. New York: Transnational Publishers, 2009, p. 9 a nasl.).

V teórii medzinárodného práva sa ustálil právny názor, v zmysle ktorého Dohovor o právach dieťaťa obsahuje vo svojom texte dve skupiny právnych noriem. Prvú skupinu tvoria právne normy priamo vykonateľné (directly applicable/self-executing) a druhú skupinu tvoria právne normy, ktoré nie sú priamo aplikovateľné a majú charakter všeobecných zásad (porov. Andrews, A. B. - Kaufman, N. H. eds. Implementing the U.N. Convention on the Rights of the Child. A Standard of Living Adequate for Development. Westport: Praeger Publishers, 1999, p. 171). S licenciou pre zjednodušenie možno prijať stanovisko, že právne normy medzinárodnej zmluvy sú priamo vykonateľné, ak zaručujú práva a slobody priamo ich adresátom bez potreby ďalšej transpozície alebo inkorporácie do právneho poriadku zmluvného štátu ďalším normatívnym právnym aktom. Právne normy medzinárodnej zmluvy nie sú priamo vykonateľné, ak tieto priamo alebo implicitne vyžadujú od zmluvného štátu prijatie ďalšej právnej

úpravy na úrovni vnútroštátnej legislatívy (v medzinárodných zmluvách najčastejšie uvedené textáciou "zmluvné štáty sa zaväzujú prijať..." alebo "zmluvné štáty uznávajú a zabezpečia.." a pod.).

Dohovor o právach dieťaťa neobsahuje explicitné ustanovenie, ktoré by dávalo odpoveď na otázku, ktoré články sú priamo vykonateľné a ktoré nie, a preto kritériom na ich odlišenie je povaha, účel, rozsah konkrétneho článku, ako aj textácia článku, ktorá musí byť dostatočne jasná, aby príslušný orgán aplikácie práva bol schopný interpretovať a definovať jeho účinky, t.j. rozhodnúť o priamej vykonateľnosti alebo nevykonateľnosti konkrétneho článku (porov. napr. Detrick, Sh. A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child. Hague: Kluwer Law International, 1999, p. 28). V tejto súvislosti je potrebné poukázať na čl. 4 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý na prvý pohľad evokuje záver o priamej neaplikovateľnosti ani jedného z článkov Dohovoru o právach dieťaťa: "Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, urobia všetky potrebné zákonodarné, správne a iné opatrenia na vykonávanie práv uznaných týmto Dohovorom. Pokiaľ ide o hospodárske, sociálne a kultúrne práva, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uskutočňujú také opatrenia v maximálnom rozsahu svojich prostriedkov a v prípade potreby aj v rámci medzinárodnej spolupráce." Dohovor o právach dieťaťa je však potrebné interpretovať vo vzájomnej súvislosti všetkých jeho článkov a vychádzať z účelu Dohovoru o právach dieťaťa (snaha o uznanie, ochranu a posilnenie práv detí), a pokiaľ niektoré z článkov jednoznačne (zohľadnením už popísaných rozlišujúcich kritérií) obsahujú priamo aplikovateľné subjektívne právo, je potrebné v záujme ochrany slobôd a práv dieťaťa poskytnúť konkrétnemu právu dieťaťa ochranu v príslušnom konaní, v ktorom sa jeho ochrany dotknutý subjekt domáha.

Na úrovni doktríny medzinárodného práva, ako aj na úrovni samotnej Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady/princípy (general principles) a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné tieto zásady inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívy a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12 (pozri Hodgkin, R. - Newell, P. Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. Fully revised third edition. Ženeva: UNICEF Regional Office for Europe, 2007, pp. 39, 83, 158; k tomu porov. aj Committee on the Rights of the Child: General Comment No. 5, CRC/GC/2003/5, body 19, 20 a 22). Tento záver podporuje i samotný text týchto článkov Dohovoru o právach dieťaťa ("štáty sa zaväzujú", "štáty zabezpečujú", "dieťaťu sa poskytuje"). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa je možné zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod.

Článok 16 Dohovoru o právach dieťaťa poskytuje ochranu pred svojvoľným (arbitrárnym) zasahovaním do súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie a nezákonným útokom na česť a povesť. Na tento účel má dieťa právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom. Na úrovni právneho poriadku Slovenskej republiky tieto práva garantuje ústava, zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon o rodine"), zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj "OSP"). Okresný súd a krajský súd pri rozhodovaní o veci sťažovateľov aplikovali predovšetkým zákon o rodine a Občiansky súdny poriadok.“

17.8. Z vyššie uvedeného vyplýva, že zo strany súdu nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu, ktorým by znemožnilo dovolateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto dovolací súd konštatuje, že dovolateľom uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP je neopodstatnený a preto dovolanie s poukazom na ustanovenie § 447 písm. f) CSP odmietol.

18. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 451 ods. 3 CSP tak, že vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

19. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.